

Kvalifikovaná výzva

K použití § 114b občanského soudního řádu nutno přistupovat jen vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, přičemž tyto podmínky musí být interpretovány restriktivně (*exceptiones sunt strictissimae interpretationis*). Naopak rozšiřující výklad je namístě tam, kde jde o uplatnění ústavně zaručeného práva na soudní ochranu v podobě práva na přístup k soudu a na soudní ochranu formou řádně vedeného soudního řízení podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod; tato základní práva jsou proto porušena, přistoupí-li obecný soud k použití § 114b občanského soudního řádu, aniž předtím řádně uváží možnost postupu podle § 114a odst. 2 písm. a) občanského soudního řádu.

Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 3964/17, ze dne 20.3.2018)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele D.M., zastoupeného JUDr. J.F., advokátem, sídlem P., proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. listopadu 2017 č. j. 28 Cdo 4139/2017-214, rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky v Táboře ze dne 23. února 2017 č. j. 15 Co 12/2017-132 a rozsudku Okresního soudu v Táboře ze dne 29. září 2016 č. j. 8 C 80/2016-46, za účasti Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky v Táboře a Okresního soudu v Táboře, jako účastníků řízení, a M.M., zastoupené JUDr. A.J., advokátem, sídlem T., jako vedlejší účastnice řízení, tak, že rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky v Táboře ze dne 23. února 2017 č. j. 15 Co 12/2017-132 a rozsudkem Okresního soudu v Táboře ze dne 29. září 2016 č. j. 8 C 80/2016-46 bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatele na řádně vedený proces podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. listopadu 2017 č. j. 28 Cdo 4139/2017-214, rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky v Táboře ze dne 23. února 2017 č. j. 15 Co 12/2017-132 a rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 29. září 2016 č. j. 8 C 80/2016-46 se ruší.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví uvedených soudních rozhodnutí, přičemž tvrdil, že došlo k porušení jeho práva na spravedlivý a zákonný proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva") a v důsledku toho i k porušení čl. 11 odst. 1 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

2. Současně stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud podle § 79 odst. 2 zákona č. [182/1993 Sb.](#), o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), odložil vykonatelnost napadeného rozsudku Okresního soudu v Táboře (dále jen "okresní soud") ve spojení s napadeným rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky v Táboře (dále jen "krajský soud"), a aby podle § 39 zákona o Ústavním soudu projednal jeho ústavní stížnost přednostně. Návrhu na odklad vykonatelnosti Ústavní soud vyhověl usnesením ze dne 13. 3. 2018.

3. Okresní soud vyzval stěžovatele podle § 114b odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen "o. s. ř."), a to usnesením (vz. 77 o. s. ř.) ze dne 28. 7. 2016 (dále též jen "výzva podle § 114b o. s. ř."), aby

se ve stanovené lhůtě vyjádřil k žalobnímu návrhu, a současně jej poučil o následcích nesplnění této výzvy. Uvedená výzva byla stěžovateli doručena dne 2. 8. 2016, ten se však ve stanovené lhůtě nijak nevyjádřil. Vzhledem k tomu okresní soud konstatoval, že stěžovatel nárok vedlejší účastnice uznal (§ 114b odst. 5 o. s. ř.), rozsudkem pro uznání (§ 153a odst. 3 o. s. ř.) žalobě vyhověl a stěžovateli jako žalovanému uložil zaplatit vedlejší účastnici jako žalobkyni částku 600 000 Kč s příslušenstvím a na náhradě nákladů řízení částku 49 930 Kč.

4. K odvolání stěžovatele krajský soud v záhlaví označeným rozsudkem rozsudek okresního soudu potvrdil a stěžovateli uložil zaplatit vedlejší účastnici náhradu nákladů odvolacího řízení v částce 39 930 Kč. Jak plyne z odůvodnění tohoto rozsudku, krajský soud řešil otázku, zda zásilka, jejíž převzetí dne 2. 8. 2016 stěžovatel svým podpisem potvrdil, obsahovala výzvu podle § 114b o. s. ř. K tomu vypověděl stěžovatel a jeho manželka Lenka Mrázová, že v předmětné obálce našli usnesení ze dne 7. 7. 2016 č. j. 8 C 80/2016-42, o zrušení usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku (dále jen "usnesení ze dne 7. 7. 2016"), a stejnopis žaloby. Oproti tomu svědkyně Kristýna Pejšová, zaměstnankyně okresního soudu, která obě zásilky vypravovala, uvedla, že usnesení ze dne 7. 7. 2016 napsala v konceptu asistenta soudce, vložila do systému ISAS, ve kterém je upravila do správného formátu, opatřila slovy "Za správnost vyhotovení" a údajem "v. r." a jménem asistentky, v jednom vyhotovení je vytiskla a poslala stěžovateli, žádné další vyhotovení k založení do spisu nepořizovala, protože rozhodnutí je k dispozici v systému ISAS a lze je kdykoliv vytisknout znovu, a dále vypověděla, že na základě referátu asistentky na čísle listu (dále jen "č. l.") 42 a údajů ze spisu vyplnila tiskopis vz. 77 o. s. ř., vytiskla jej a spolu se stejnopisem žaloby poslala stěžovateli. Pokud by se v obálce nadepsané "vz. 77 + stn." nacházelo usnesení ze dne 7. 7. 2016, znamenalo by to, že by je musela znovu vytisknout, k tomu ale nebyl žádný důvod, a tak může vyloučit, že by v zásilce bylo toto usnesení. Podle referátu na č. l. 42 byl pokyn k vyplnění tiskopisu vz. 77 dán dne 28. 7. 2016, následujícího dne byl spis předán kanceláři a ještě týž den byl referát vypraven. Z výpisu ISAS je zřejmé, že uvedený tiskopis byl založen dne 29. 7. 2016, ve stejný den byl jednou vytištěn a jako adresát je uveden stěžovatel. S ohledem na tuto výpověď (a obsah spisu) měl krajský soud za prokázané, že předmětná zásilka výzvu podle § 114b o. s. ř. obsahovala. Splněním podmínek pro postup podle § 114b o. s. ř. se krajský soud nezabýval.

5. Rozsudek krajského soudu napadl stěžovatel dovoláním, to však Nejvyšší soud ústavní stížností napadeným usnesením podle ustanovení § 243c odst. 1 věty první o. s. ř. odmítl s tím, že není podle § 237 o. s. ř. přípustné. K tomu uvedl, že stěžovatelův poukaz na jeho rozsudek ze dne 17. 4. 2008 sp. zn. 32 Cdo 1577/2006 není přílehlavý, neboť skutkové okolnosti obou případů jsou rozdílné; zatímco v předchozí věci doručenka postrádala zákonné náležitosti, v souzené věci tomu tak nebylo.

II. Stěžovatelova argumentace

6. Stěžovatel namítá, že okresní soud rozhodl rozsudkem pro uznání, i když pro to nebyly splněny zákonné podmínky, konkrétně bez platné a účinné výzvy podle § 114b o. s. ř. a jejího řádného doručení, protože namísto ní mu v příslušné zásilce bylo doručeno usnesení ze dne 7. 7. 2016. V této souvislosti upozornil, že v soudním spise k výzvě podle § 114b o. s. ř. není připojena žádná doručenka, zatímco k usnesení ze dne 7. 7. 2016 jsou připojeny doručenky dvě, jedna prokazující vhození do schránky dne 11. 7. 2016 a druhá prokazující doručení dne 2. 8. 2016. Z toho stěžovatel vyvodil, že v době vrácení doručenky se výzva podle § 114b o. s. ř. v soudním spise nenacházela a že sama pracovnice soudu, která vypravovala zásilku, měla za to, že odesílala usnesení ze dne 7. 7. 2016, také podle § 172 Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 505/2001-Org. ze dne 3. 12. 2001, kterou se vydává vnitřní kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, v platném znění (dále jen "VKŘ"), se doručenka připojuje na poslední stranu doručované listiny. Přitom jediný výtisk výzvy podle § 114b o. s. ř. se nachází na čísle listu 91, a byla-li tato výzva podle zjištění krajského soudu vytisknuta pouze jednou, jak plyne z výpisu ze systému ISAS (na č. l. 122 soudního spisu), a to dne

29. 7. 2016, nemohla mu být doručena.

7. Krajskému soudu pak stěžovatel vytkl, že se nevypořádal ani s obsahem spisu, ani s jeho námitkami, neboť jeho právní zástupce při nahlížení do spisu dne 7. 11. 2016 výzvu podle § 114b o. s. ř. nenašel a tuto skutečnost uvedl v odvolání. Skutková zjištění krajského soudu nemají dle stěžovatele podklad v provedeném dokazování, navíc jsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy. Současně stěžovatel krajskému soudu vytkl, že neprovedl žádný důkaz k tomu, kolikrát bylo vytištěno usnesení ze dne 7. 7. 2016. Poukázal i na lustrum provedené okresním soudem, z něhož má plynout, že u tohoto soudu jsou vedena čtyři řízení, těchto řízení se účastní a je v nich právně zastoupen, takže není žádný důvod, proč by se neúčastnil řízení, které je s ohledem na žalovanou částku jeho největším sporem. Toto koresponduje s jeho účastnickou výpovědí ze dne 2. 2. 2017, přičemž není zřejmé, proč pro krajský soud není důvěryhodný, a to na rozdíl od pracovnice soudu, k jejíž tíži pochybení při doručování listin jde.

8. Krajský soud měl dle stěžovatele pochybit i v tom ohledu, že jej nevyzval podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř., aby prokázal, že mu bylo ve sporné zásilce doručeno usnesení ze dne 7. 7. 2016, jak má plynout z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2017 č. j. 21 Cdo 3998/2016. Navíc se nevypořádal s jeho tvrzením, že s usnesením ze dne 7. 7. 2016 navštívil svého předchozího právního zástupce, aby se s ním poradil na dalším postupu, který mohl dosvědčit pravdivost jeho tvrzení, pro absenci poučení jej nemohl navrhnout jako svědka.

9. V části směřující proti usnesení Nejvyššího soudu stěžovatel namítl, že rozsudek krajského soudu měl být zrušen pro nepřezkoumatelnost, jednak se totiž krajský soud nevypořádal s jeho námitkami, zejména že výzva podle § 114b o. s. ř. v době nahlížení do spisu neexistovala, jednak že jeho rozsudek "obsahuje naprostý deficit skutkových zjištění [...] ke vzniku, počtu vyhotovení, datu založení do spisu, atd.". Z tohoto důvodu byla dle stěžovatele dovolacímu soudu fakticky upřena možnost přezkumu rozsudku odvolacího soudu, a tak v souladu s judikaturou (konkrétně rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2016 sp. zn. 30 Cdo 3119/2016 a ze dne 7. 12. 2015 sp. zn. 32 Cdo 4421/2013) měl být tento rozsudek zrušen.

10. Stěžovatel se neztotožnil ani s názorem Nejvyššího soudu, že rozsudek krajského soudu je v souladu s jeho judikaturou, a to s rozsudkem ze dne 17. 4. 2008 sp. zn. 32 Odo 1577/2006. Ve spise se nacházejí dvě usnesení se stejným číslem jednacím, a tudíž uvedení tohoto čísla na doručence neprokazuje, jaké usnesení se v doručované obálce nachází, a tedy ani příjemce nemá možnost dovodit, které usnesení je doručováno. Doručenku z tohoto důvodu nelze považovat za veřejnou listinu. Rozhodnutí Nejvyššího soudu tak neobstojí ani v ústavní rovině, jak má plynout z nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 9. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 34/09 (N 187/58 SbNU 647). Laikovi (ani advokátovi) nemůže být dle stěžovatele známo, co to znamená, je-li na doručence uvedeno "vz. 77", tato zkratka má význam výhradně pro soudní moc, zvláště jestliže se žádné usnesení s výzvou podle § 114b o. s. ř. v soudním spise, natož na čísle listu 42, nenacházelo, navíc v odůvodnění rozsudku krajského soudu není podklad pro závěr, že vzor 77 je vzorem usnesení s výzvou podle uvedeného ustanovení.

11. Stěžovatel dále vyslovil názor, že Nejvyšší soud měl pochybení, vyplývající přímo ze soudního spisu, napravit, a že jeho argumentace, dle níž (stěžovatel) jako důvod dovolání uvedl nesprávnost skutkových zjištění krajského soudu, je zavádějící a formalistická. Upozornil, že usnesení obsahující výzvu podle § 114b odst. 1 o. s. ř., které může vydat jen předseda senátu, není dosud podepsáno ani asistentem soudce, který je uveden v zápatí rozhodnutí, což je v rozporu s § 14 VKŘ, a že ponechání jeho osoby bez právní ochrany s variantou, ať na selhání obecných soudů poukáže v ústavní stížnosti, je nepřijatelné. Namítl rovněž, že se Nejvyšší soud nevypořádal s doplněním dovolání ze dne 1. 11. 2017, které doručil ve stejný den, kdy "náhodou" tento soud rozhodl, ač se soudní spis u něho

nacházel až do 16. 11. 2017.

12. K postupu okresního soudu uvedl, že má pochybnosti, zda v dané věci neexistovala překážka litispendence, neboť vypořádání majetkových vztahů účastníků bylo předmětem dříve zahájeného řízení vedeného u okresního soudu pod sp. zn. 7 C 275/2013, které v mezidobí skončilo. Kromě toho nebyly splněny podmínky pro vydání výzvy podle § 114b o. s. ř., neboť sama vedlejší účastnice předložila vyjádření zpracované jeho advokátem k uplatněnému nároku, kde bylo uvedeno, že peníze půjčené společnosti DAMVEL s. r. o. nemohou být součástí společného jmění manželů, neboť šlo o jeho výlučný majetek; bylo tak zřejmé, že tento nárok neuznává. Vedlejší účastnice neuvedla zásadní skutečnosti, takže její žaloba nepředstavovala dostatečný základ pro vydání rozsudku pro uznání [zde stěžovatel poukázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2016 sp. zn. I. ÚS 1261/15 (dostupný na <http://nalus.usoud.cz>)]. Nelze se vůbec dle stěžovatele domnívat, že by nárok vedlejší účastnice byl žalobou odůvodněn, natož že by byl po právu. Poté, co se dozvěděl o údajném vydání výzvy podle § 114b o. s. ř., choval se aktivně a konstruktivně, z ničeho neplyne, že se nechtěl řízení účastnit nebo že byl k žalobě lhostejný. Nemohla nastat fikce uznání, a tak podmínky pro vydání rozsudku pro uznání nebyly naplněny; v této souvislosti se stěžovatel odvolal na nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 2. 2017 sp. zn. I. ÚS 2693/16.

III. Vyjádření účastníků a vedlejší účastnice řízení

13. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost účastníkům řízení a vedlejší účastnici řízení k vyjádření a následně dal příležitost stěžovateli k replice.

14. Nejvyšší soud uvedl, že stěžovatelovo dovolání odmítl, protože nepředkládalo otázku, která by umožňovala na ně pohlížet jako na přípustné. Avizovaný rozpor s jeho rozsudkem sp. zn. 32 Cdo 1577/2006 nebyl shledán pro skutkovou odlišnost obou kauz, čemuž stěžovatel přitakal. Argumentace obsažená v dovolání i ústavní stížnosti se soustředí na zpochybnění zjištění o doručení výzvy podle § 114b o. s. ř., čímž stěžovatel rozporuje skutková zjištění, aniž by poukázal na poklesky stran náležitého respektování příslušné hmotněprávní či procesní reglementace, jejímž prostřednictvím měla být dotčeným právům poskytována náležitá ochrana, a prostor pro revizi v nalézacím řízení zjištěného skutkového stavu či jeho přehodnocování v dovolání není, jak plyne z aktuální judikatury Ústavního soudu. K námitce, že nereagoval na doplnění dovolání, Nejvyšší soud uvedl, že bylo sepsáno více než 5 měsíců po uplynutí lhůty k podání dovolání, a nelze k němu podle § 240 odst. 1 věty první, § 241b odst. 3 věty první o. s. ř. přihlížet, navíc bylo doručeno elektronickou poštou až po vydání napadeného usnesení v 16.18 hod. téhož dne. Navrhl proto, aby byla ústavní stížnost odmítnuta, případně zamítnuta.

15. Krajský soud uvedl, že k prokázání podmínek, za nichž byl v posuzované věci vydán rozsudek pro uznání, provedl řadu důkazů a po jejich zhodnocení na str. 3 svého rozsudku dospěl k závěru, že výzva podle § 114b o. s. ř. byla stěžovateli řádně doručena, a jeho tvrzení, že se v zásilce nacházelo jiné rozhodnutí, je nelogické a účelové, stěžovatel i jeho zástupce byli dokazování přítomni a na svých právech nebyli nijak kráceni. Dle přesvědčení tohoto soudu nebyla v řízení před soudy nižších stupňů ústavním pořádkem zaručená práva stěžovatele porušena, přičemž ústavní stížnost je pokusem o revizi závěrů obecných soudů.

16. Okresní soud poukázal na § 2 odst. 1 a 2, § 11c odst. 2 VKŘ a na sdělení Ministerstva spravedlnosti ze dne 31. 1. 2014 č. j. 1/2014-OD-ORG, o vydání vzorů "tr. ř., o. s. ř., z. ř. s., k. ř., d. ř.", doporučených pro použití v trestním a v občanském soudním řízení, jež obsahuje i vzor 77 o. s. ř., s tím, že v dané věci byl na č. l. 42 dán dne 28. 7. 2016 písemný pokyn pro soudní kancelář k vyhotovení rozhodnutí s označením čísla tohoto vzoru, a upozornil, že by bylo nelogické, aby soud pokaždé sestavoval celý text, jestliže se mění jen označení žalovaného, lhůta, do kdy má být výzva

splněna, v kolika vyhotoveních má být vyjádření žalovaného podáno a k čemu se má vyjádřit. Z toho dle okresního soudu vyplývá, že se má stěžovatel mýlit ve svém právním názoru, že výzva podle § 114b o. s. ř. neexistovala v době, kdy jeho zástupce nahlédl do spisu (dne 7. 11. 2016), neboť daným pokynem bylo příslušné usnesení vydáno a existovalo. A protože byl použit vzor rozhodnutí s výše uvedenou specifikací, nebylo třeba zařazovat do spisu kopii odeslané písemnosti.

17. Dále okresní soud s poukazem na § 169 VKŘ upozornil, že výzva podle § 114b o. s. ř. nemohla mít jiné číslo jednací, než měla, jde o běžný postup, neboť pokynů na jednom listě se často uděluje několik. Z tohoto důvodu jsou na tomtéž listu i obě doručky (§ 172 odst. 1 VKŘ). Na příslušné doručce je přitom uvedeno, že stěžovateli byl doručován "vz. 77 + stn.", tedy usnesení o uložení povinnosti žalovaného podat písemné vyjádření ve věci podle § 114b o. s. ř. a stejnopis návrhu, je zde uvedena i lhůta, na kterou byl spis založen. Doručka tedy splňuje veškeré náležitosti podle uvedeného ustanovení. Tvrzení stěžovatele, že pracovnice soudu, která vypravovala předmětnou zásilku, měla za to, že odeslala usnesení ze dne 7. 7. 2016, označil okresní soud za nepravdivé, stejně jako tvrzení, že podle skutkového zjištění krajského soudu byla výzva podle § 114b o. s. ř. vytištěna jen jednou, neboť se k otázce, kolikrát byla tato výzva vytištěna, nevyjadřoval, a stěžovatel žádnou námitku nevznesl. Uvedl-li stěžovatel, že její jediný výtisk se nachází na č. l. 91 soudního spisu, stejnopis usnesení byl pořízen jen z toho důvodu, že stěžovatel rozporoval, jakou písemnost převzal, proto také na základě pokynu ze dne 29. 11. 2016 na č. l. 90 spisu došlo k jeho vytištění.

18. Okresní soud rovněž odmítl, že by výzva nebyla podepsána, s tím, že touto osobou byla asistentka soudce, která může dle judikatury, kterou blíže specifikuje, kvalifikovanou výzvu vydat. Uvádí-li stěžovatel, že se krajský soud nevypořádal s jeho námitkou, že jediný výtisk výzvy podle § 114b o. s. ř. je na č. l. 91, stěžovatel vůbec tuto námitku v odvolacím řízení nevznesl. Neztotožnil se ani s námitkou stěžovatele, že by krajský soud rezignoval na naplnění apelačního principu, naopak velmi důkladně jeho tvrzení přezkoumal, provedl nejen stěžovatelem navržené důkazy, ale i důkazy, které nenavrhoval, odmítl, že by vycházel "nekriticky" jen z výpovědi pracovnice soudu nebo že by nebylo zřejmé, z čeho důvěryhodnost svědkyně vyvodil. Argumentuje-li stěžovatel výpisem na č. l. 122, z něhož má plynout, že byl vyhotoven pouze jeden výtisk, tento výpis se týká toliko vytištěného usnesení dne 29. 7. 2016, celá historie je na č. l. 121, z něhož plyne tisk dokumentu dne 29. 11. 2016. Rozhodnutí krajského soudu není postaveno na tom, že by stěžovatel neunesl důkazní břemeno, ale na základě zjištěného skutkového stavu. V dané věci nebyl důvod k postupu podle § 118a o. s. ř., jak se ho stěžovatel neoprávněně domáhal, což má plynout z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2011 č. j. 26 Cdo 592/2010.

19. K námitce litispendence okresní soud uvedl, že není důvodná, přičemž poukázal na vysvětlení vedlejší účastnice na začátku žaloby, a dále vyjádřil nesouhlas s tím, že by v dané věci nebylo možné usnesení obsahující výzvu podle § 114b o. s. ř. vydat. V žalobě vedlejší účastnice předložila listinné důkazy, jichž se dovolávala, přičemž z nich plyne, že půjčka jako reálný kontrakt byla poskytnuta a následně dlužníkem stěžovateli vrácena. Stěžovatel svůj nesouhlas vyjádřil jen před zahájením řízení (zde okresní soud poukázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005 sp. zn. 21 Cdo 1951/2004), a proto na výslovný návrh vedlejší účastnice nebyl vydán platební rozkaz. Za nepřiléhavý označil stěžovatelův odkaz na nálezný Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2693/16, neboť žádnou aktivitu v řízení neprojevil, a naopak poukázal na usnesení ze dne 28. 8. 2017 sp. zn. I. ÚS 2517/17.

20. Okresní soud nemá ani za to, že by Nejvyšší soud postupoval formalisticky, na stěžovatelovy námitky konkrétně reagoval, logicky vysvětlil, proč není jím uváděný judikát použitelný v dané věci. Lichá má být dle okresního soudu rovněž stěžovatelova námitka, že nepřihlédl k doplnění dovolání, neboť tak učinit nemohl, kdy toto doplnění bylo doručeno dne 1. 11. 2017 v 16.18 hod., vytištěno dne 2. 11. 2017 v 7.48 hod., a následně předáno soudci. Závěrem shrnul, že stěžovatel vznáší ty samé

námítky, které vznesl již před obecnými soudy, tyto jsou navíc nedůvodné, a vyjádřil přesvědčení, že postupem soudů do ústavních práv stěžovatele nebylo zasaženo.

21. Vedlejší účastnice uvedla, že stěžovatel se účelově snaží oddálit uspokojení jejích oprávněných nároků, že obecné soudy postupovaly v souladu se zákonem, jejich rozhodnutí jsou správná a nelze v nich shledat porušení ústavně zaručených práv a svobod stěžovatele. Krajský soud považoval doručenkou podepsanou dne 2. 8. 2016 za veřejnou listinu, neboť měla náležitosti § 50g o. s. ř., avšak i kdyby tomu tak nebylo, bylo prokázáno, že příslušná zásilka výzvu podle § 114b o. s. ř. obsahovala. Stěžovatelovo tvrzení, že nebyl krajským soudem poučen, je nepravdivé, neboť uvedený soud při prvním jednání vyslovil svůj názor, že zmíněná doručenka je veřejnou listinou, a stěžovatele poučil, že tvrdí-li opak toho, co z ní vyplývá, má navrhnout důkazy k prokázání svého tvrzení, na což stěžovatel reagoval důkazními návrhy, které byly provedeny při druhém jednání. Napadené rozsudky mají být plně odůvodněny provedenými důkazy, ze kterých vyplývalo skutkové zjištění, že obsahem předmětné zásilky byla výzva podle § 114b o. s. ř. S ohledem na vymezení dovolacích důvodů v § 241a odst. 1 o. s. ř. Nejvyšší soud dovolání správně odmítl s tím, že nebylo podáno ze způsobilého dovolacího důvodu, a uvedl-li na rámec toho, že zmíněnou doručenkou lze považovat za veřejnou listinu a že závěry odvolacího soudu nejsou v rozporu s rozsudkem sp. zn. 32 Cdo 1577/2006, otázku nepřijatnosti dovolání vyhodnotil správně. Z těchto důvodů vedlejší účastnice navrhla zamítnutí ústavní stížnosti.

IV.Replika stěžovatele

22. Soudce zpravodaj zaslal tato vyjádření stěžovateli k případné replice. V ní stěžovatel předložil stejnopis usnesení ze dne 7. 7. 2016, který mu měl být doručen v předmětné zásilce s tím, že byl založen po celou dobu (ode dne, kdy jej navštívil s žádostí o právní pomoc, do 21. 2. 2018) ve spise jeho předchozího právního zástupce, a navrhl, aby jej Ústavní soud vyslechl jako svědka. Uvedené usnesení prý nemohl mít předtím k dispozici, neboť byl na dovolené do 30. 7. 2016, kdy byl jeho dům vykraden a lupiči (mezi něž patřil Daniel Mráz ml.) si odnesli veškeré listiny týkající se soudních řízení, přičemž si ho nemohl opatřit ani jiným způsobem.

23. K vyjádření Nejvyššího soudu stěžovatel uvedl, že tento soud sám potvrdil, že se obdobným případem nezabýval, takže zde byl jiný důvod přípustnosti podle § 237 o. s. ř., a proto měl jeho dovolání jako přípustné projednat. Dále zmínil, že krajský soud nemohl dospět ke správnému právnímu závěru, nevypořádal-li se s tím, zda výzva podle § 114b o. s. ř. byla skutečně vydána. Poukázal na nálezh Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2017 sp. zn. II. ÚS 1966/16 a Nejvyššímu soudu vytkl, že neposečkal se svým rozhodnutím do doby, než dovolání doplní. K vyjádření krajského soudu stěžovatel uvedl, že nevysvětlil, proč se zmíněná výzva objevila v soudním spise na č. l. 91 a proč se tím nezabýval.

24. K vyjádření okresního soudu stěžovatel uvedl, že zmíněný soud potvrdil, že se výzva podle § 114b o. s. ř. v soudním spise až do 29. 11. 2016 nenacházela, žádný z účastníků nemohl vědět, že usnesení obsahující tuto výzvu bylo vydáno, a to ani z ručně psaných poznámek na č. l. 42. Dále vyslovil podiv nad tím, že okresní soud vynaložil značné úsilí k uvádění nepodložených tvrzení a komentování postupu odvolacího a dovolacího soudu. Odmítl, že by mohlo být rozhodnutí vydáno tak, jak okresní soud sdělil, navíc udělení pokynu ještě neznamená, že by bylo skutečně vyhotoveny, a vytkl mu, že pominul, že kromě VKŘ je primárně vázán občanským soudním řádem, konkrétně § 158 odst. 2 ve spojení s § 167 odst. 2, § 169 odst. 3, podle nichž musí být usnesení podepsáno předsedou senátu a písemně vyhotoveny, účelové má být tvrzení, že se k listině přiřazuje číslo listu podle toho, na jakém čísle listu je udělen pokyn, čísla listů jsou přidělována postupně, chronologicky listinám tak, jak jsou zařazovány do soudního spisu (§ 168 odst. 1 VKŘ), upozornil, že nelze účelově zaměňovat předvolání k jednání za vyhotovení rozhodnutí (§ 11c odst. 1 a 3 VKŘ), přičemž usnesení obsahující výzvu podle

§ 114b o. s. ř. mělo být vyhotoveno v originále v písemné podobě a tento originál měl být založen ve spise a stejnopis uložen v informačním systému soudu.

25. Jestliže okresní soud uvedl, že usnesení obsahující výzvu podle § 114b o. s. ř. může podepsat asistent soudce, pak ani ten ji nikdy nepodepsal, na rozdíl od jiných usnesení, která byla v řízení vydána. Zmínil, že krajský soud v době svého rozhodování neměl k dispozici žádný záznam ze systému ISAS o tom, že by usnesení obsahující výzvu podle § 114b o. s. ř. bylo vytištěno ještě jednou pro účely založení do spisu, takže na toto tvrzení nemohl (stěžovatel) reagovat. Zmínil také, že mu toto usnesení, jakož i napadený rozsudek byly doručovány na nesprávnou adresu, což má svědčit o opakovaném porušení jeho práva na spravedlivý proces. Dále stěžovatel uvedl, že neměl nikdy v úmyslu nárok vedlejší účastnice uznat. Její žaloba neposkytovala dostatečný základ pro postup podle § 114b o. s. ř, neboť nebyla uvedena žádná tvrzení, která by osvědčovala, že půjčka společnosti DAMVEL s. r. o. byla poskytnuta z prostředků ve společném jmění, bez čehož se nelze dle stěžovatele ani hypoteticky domnívat, že by vedlejší účastnice mohla mít na jakoukoliv částku z vrácené půjčky nárok. Současně upozornil na právní závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2008 sp. zn. 21 Cdo 221/2007 s tím, že sama vedlejší účastnice poukázala na obsah spisu okresního soudu sp. zn. 7 C 252/2013, v němž byly vylíčeny zásadní skutečnosti k vypořádání společného jmění manželů, na smlouvu o půjčce a na dopis ze dne 5. 4. 2016, v němž jí sdělil, že společnosti DAMVEL s. r. o. půjčil z prostředků, které byly v jeho výlučném vlastnictví.

26. V souvislosti s vyjádřením vedlejší účastnice pak stěžovatel uvedl, že svědkyně Kristýna Pejšová mohla s ohledem na časový odstup popsat pouze, jak při odesílání zásilek obvykle postupuje, anebo se před podáním výpovědi seznámila s okolnostmi případu, a proto krajský soud neměl z její výpovědi nekriticky vycházet.

V. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

27. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario).

28. Dlužno dodat, že vyjádřil-li stěžovatel v ústavní stížnosti pochybnosti, zda v dané věci nebyla dána překážka litispendence, Ústavní soud neshledal, že by z hlediska obsahového šlo o námitku, jinak by musel ústavní stížnost (jako celek) považovat za nepřipustnou podle posledně uvedeného ustanovení, neboť stěžovatel se mohl bránit žalobou pro zmatečnost, a to z důvodu uvedeného v § 229 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

VI. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

29. Ústavní soud jakožto orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) není součástí soustavy soudů (srov. čl. 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu právo dozoru nad rozhodovací činností obecných soudů; k takovému dozoru či kontrole je Ústavní soud oprávněn pouze za situace, kdy obecné soudy svými rozhodnutími zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce a nerespektují hodnotový základ právního řádu daný ústavním pořádkem a mezinárodními závazky České republiky. Proto Ústavní soud napadené soudní rozhodnutí přezkoumal (toliko) z pohledu porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, jak je stěžovatelem namítáno v ústavní stížnosti, načež dospěl k závěru, že jeho ústavní stížnost je důvodná.

30. Úvodem nutno poznamenat (a plyne to již z výše uvedeného), že Ústavní soud je výsostně přezkumnou instancí, přičemž jediným referenčním hlediskem jeho přezkumu jsou ústavně zaručená základní práva a svobody. I Ústavní soud v řízení o ústavní stížnosti může provádět důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu (§ 48 odst. 1 zákona o Ústavním soudu), to však výlučně ve vztahu k tomu, co je předmětem daného řízení, tedy zda došlo k tvrzenému porušení ústavně zaručeného základního práva či svobody, a nikoliv proto, aby měnil či doplňoval skutková zjištění obecných soudů. Ústavní soud není, jak dále plyne z ustálené judikatury, ani oprávněn sám "přehodnocovat" hodnocení důkazů, jak bylo obecnými soudy provedeno, a to ani v případě, že by se s ním neztotožňoval.

31. Nadto je třeba připomenout, že řízení o ústavní stížnosti je ovládáno zásadou subsidiarity, která se ve formálním smyslu projevuje v povinnosti stěžovatele vyčerpat všechny procesní prostředky, které má k ochraně svých práv k dispozici (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu), v materiálním smyslu pak využít všechny možnosti obrany, které mu tyto prostředky poskytují, což znamená, že námitky, jež stěžovatel mohl uplatnit v řízení před obecnými soudy, ale neučinil tak, nemůže uplatňovat ani v řízení o ústavní stížnosti, resp. takové námitky nelze považovat za přípustné. Z výše uvedeného plyne, že v řízení o ústavní stížnosti nelze "dohánět" to, co bylo zmeškáno v řízení před obecnými soudy. Jestliže tedy stěžovatel v ústavní stížnosti či ve své replice předestírá další skutková tvrzení a navrhuje důkazy k jejich prokázání, případně vznáší nové námitky, Ústavní soud se jimi zabývat nemůže.

32. Směřuje-li ústavní stížnost proti usnesení Nejvyššího soudu, stěžovatel v dovolání namítl, že odvolací soud po právní stránce nesprávně posoudil otázku, zda s ohledem na konkrétní okolnosti předmětná doručka představovala veřejnou listinu, přičemž jako předpoklad přípustnosti dovolání uvedl, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, představované rozsudkem sp. zn. 32 Odo 1577/2006, a že - v případě nepřiléhavosti tohoto odkazu - jde o věc, která nebyla "odvolacím" soudem řešena. Nejvyšší soud odkaz na uvedený rozsudek odmítl jako nepřijatelný pro jiné skutkové okolnosti, a dospěl k závěru, že o veřejnou listinu šlo. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítl, že jeho dovolání bylo přípustné s ohledem na předpoklad přípustnosti uvedený jako druhý v pořadí.

33. K tomu nutno nejprve poznamenat, že Nejvyšší soud shledal, že odvolací soud se od jím konstantně zastávaných názorů neodchýlil, navíc s ohledem na jím vyslovený právní názor bylo zřejmé, že i kdyby dovolání shledal přípustným, právní názor odvolacího soudu považoval za správný. Podstatné ale je především to, že na řešení této otázky rozhodnutí krajského soudu není ani postaveno, protože tento soud neshledal, že by stěžovatel neunesl své důkazní břemeno, ale že v řízení bylo doručení výzvy podle § 114b o. s. ř. prokázáno.

34. Z tohoto důvodu se Ústavní soud námitkou vadného právního posouzení této otázky odvolacím a dovolacím soudem dále nezabýval, byť považuje za potřebné pozastavit se nad skutečností, že nalézací soud bez jakéhokoliv vysvětlení doručil "kvalifikovanou výzvu k vyjádření k žalobě" (zcela zásadní pro další postup v řízení) na jinou než "povinnou doručovací adresu" trvalého bydliště podle evidence obyvatel [§ 46b písm. a) o. s. ř.]. Procesní předpis sice umožňuje soudu, aby doručil písemnost na kterémkoliv jiném místě, na němž bude zastížen (§ 46a o. s. ř.), což se v posuzovaném případě i stalo, tuto možnost však zákon považuje podle logického i jazykového výkladu za podpůrnou, umožňující soudu v případech, kdy nelze doručit na adresu podle evidence obyvatel, v řízení postupovat, zná-li adresu jinou. V tomto případě však soud zvolil "náhradní" adresu z důvodů, které nejsou ze spisu seznatelné, namísto toho, aby doručoval na evidenční adresu trvalého pobytu. Se stěžovatelem lze částečně souhlasit v tom, že na adrese provozovny, kam mu běžně není doručována "osobní" pošta, mohla být jeho omezitelnost k doručovaným písemnostem jiná než na adrese jeho trvalého pobytu.

35. Stěžovatel v dovolání vyjádřil také nesouhlas se skutkovými závěry krajského soudu, jde-li o doručení předmětné výzvy, přičemž svědkyni Kristýnu Pejšovou označil za nevěrohodnou, Nejvyšší soud však dospěl k závěru, že nejde o způsobilý dovolací důvod (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Stěžovatel ve své replice sice poukázal na nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1966/16, nicméně v dovolání v tomto bodě žádnou otázku procesního práva nevymezil, a ani neuvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. V této souvislosti sice stěžovatel upozorňuje na doplnění dovolání ze dne 1. 11. 2017, ovšem i kdyby tak v uvedeném podání učinil, nebylo by možné k tomu přihlídnout, neboť dovolací důvody i předpoklady přípustnosti, jak již upozornil Nejvyšší soud ve svém vyjádření, lze doplňovat jen v průběhu trvání lhůty pro podání dovolání. Stěžovatel si tedy sám způsobil, že se dalšími námitkami Nejvyšší soud nemohl zabývat, a to i kdyby bylo toto doplnění doručeno tomuto soudu ještě předtím, než rozhodl.

36. Stěžovatel v ústavní stížnosti také vytkl Nejvyššímu soudu, že se nezabýval jím namítanými vadami, které "přímo ovlivnily posouzení věci ze strany nižších soudů" (viz str. 11 ústavní stížnosti). Nelze však přejít, že jde o možné vady řízení před soudem prvního stupně, z hlediska odvolacího řízení ale může jít o otázky procesního práva, na jejichž řešení byl/mohl být postaven rozsudek odvolacího soudu, a tak jejich posouzení mohl stěžovatel učinit předmětem přezkumu ze strany odvolacího soudu.

37. Směřuje-li ústavní stížnost proti rozsudku krajského soudu, ze soudního spisu se podává, že stěžovatel v odvolání namítl pouze, že mu bylo doručováno na nesprávnou adresu a že výzvu podle § 114b o. s. ř. nepřevzal a že nic o ní neví. V doplnění odvolání namítl, že soud žádné usnesení obsahující výzvu podle § 114b odst. 1 o. s. ř. nevydal, resp. že není ve spise obsaženo, a doručenka se vztahuje k usnesení ze dne 7. 7. 2016. Na jednání krajského soudu dne 2. 2. 2017 stěžovatel uvedl, že příslušnou zásilku převzal, ale že ta obsahovala (vedle stejnopisu žaloby) usnesení ze dne 7. 7. 2016, což potvrdil i v rámci výslechu podle § 131 o. s. ř., přičemž současně uvedl, že žádnou zásilku předtím nedostal, a dále navrhl důkaz výsledkem své manželky s tím, že byla přítomna otevření této zásilky. Vedlejší účastnice pak navrhla, aby byla vyslechnuta pracovnice soudu, která ji vypravovala. Na jednání dne 23. 2. 2017 krajský soud tyto důkazy provedl, nadto provedl (mj.) důkaz třemi výpisy ze systému ISAS, stěžovatel další důkazní návrhy neměl. V závěrečné řeči pak uvedl, že doručenku nelze považovat za veřejnou listinu, neboť z ní není jasné, jakých písemností se týká, že byla v rozporu s VKŘ vydána dvě rozhodnutí pod stejným číslem jednacím, že usnesení obsahující výzvu bylo do spisu založeno později a doručenka k němu nebyla připojena, samotný tiskopis, byť běžně užívaný, nemůže být považován za rozhodnutí, protože musí být řádně vyplněn.

38. Z výše uvedeného plyne, že stěžovatel, v daném řízení zastoupený kvalifikovanou osobou, nebyl v řízení před krajským soudem zkrácen na svém právu skutkově i právně argumentovat, bylo mu zcela zřejmé, co je třeba v řízení prokázat, a bylo mu umožněno k prokázání svých tvrzení navrhnout důkazy, což také činil, a krajským soud mu v tomto ohledu nejen vyhověl, ale sám dokazování doplnil, stejně tak se stěžovatel mohl k provedeným důkazům vyjádřit.

39. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítl, že krajský soud důkazy, které v daném řízení provedl, zhodnotil natolik vadně, že nastal případ tzv. extrémního nesouladu mezi nimi a skutkovými závěry tohoto soudu, a v této souvislosti argumentoval i údajnými pochybeními, kterých se měl okresní soud z hlediska VKŘ dopustit. Ovšem takováto pochybení z hlediska ústavnosti nejsou (minimálně bez dalšího) významná, je nutno se zaměřit na to, co bylo v daném soudním řízení samotnou podstatou sporu, tj. otázka, zda zásilka, kterou stěžovatel převzal dne 2. 8. 2016, vedle stejnopisu žaloby obsahovala i stejnopis výzvy podle § 114b o. s. ř., a nikoliv usnesení ze dne 7. 7. 2016, jak stěžovatel (posléze) v soudním řízení tvrdil, přičemž úkolem Ústavního soudu je přezkoumat, zda hodnocení provedených důkazů ob stojí i z hlediska ústavnosti.

40. V tomto bodě Ústavní soud vyšel z toho, že příčinou tzv. extrémního rozporu zpravidla bývá zřejmý věcný omyl anebo očividná logická chyba v procesu hodnocení důkazů, v důsledku kterých se skutkové závěry obecného soudu prima facie jeví jako "neudržitelné". Současně však je třeba přihlídnout k tomu, že aplikované ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. zakotvuje fikci uznání nároku, přičemž právní fikce, coby nástroj odmítnutí reality právem, je nástrojem výjimečným, který může být využit jen za striktního dodržení zákonných podmínek. Z tohoto důvodu Ústavní soud v rámci ústavněprávního přezkumu posuzoval, zda s ohledem na provedené důkazy je skutková verze ustálená krajským soudem nejen "udržitelná", ale také zda v konfrontaci se skutkovou verzí stěžovatele obstojí bez důvodných pochybností.

41. Zde však žádné pochybení na straně krajského soudu nezjistil. Klíčovým důkazem v dané věci byla nepochybně svědecká výpověď pracovnice soudu, která příslušnou zásilku vypravovala, nicméně nejde o důkaz osamocený, naopak je podporován obsahem spisu, předně příslušnou doručenkou, na níž je uvedeno číslo jednacím a údaj "vz. 77 + stn.". Poukazuje-li stěžovatel na to, že pod stejným číslem jednacím bylo vydáno usnesení ze dne 7. 7. 2016, jednak se k tomuto usnesení váže další doručenka, jednak obsahy obou zásilek dostatečně rozlišuje posledně uvedené označení "vz. 77 + stn.", přičemž skutečnost, zda tomuto údaji rozumí účastník řízení, nijak významná není. To, že obsah výzvy podle § 114b o. s. ř. odpovídal pokynu na č. l. 42 soudního spisu, svědčí stejnopis na č. l. 91 soudního spisu. Krajský soud vzal v úvahu i eventualitu, že se pracovnice soudu zmýlila a omylem do předmětné zásilky vložila usnesení ze dne 7. 7. 2016, nicméně tuto vyloučil, a tento svůj závěr opřel o výpis úkonů soudů ze systému ISAS.

42. Oproti tomu stěžovatelovo tvrzení, že v zásilce bylo usnesení ze dne 7. 7. 2016, se opíralo o jeho vlastní výpověď a o svědeckou výpověď jeho manželky, a o to, že existují dvě usnesení se stejným číslem jednacím (a že tak mohlo dojít k záměně). Tato skutečnost však, jak již bylo výše zmíněno, stěžovatelovo tvrzení za daných okolností nepodporuje. Jestliže je jako neprokázané krajský soud neakceptoval, jde o věc jeho volného uvážení, které nenesé žádné známky libovůle.

43. Stěžovatel v oponentuře postupu okresního a potažmo krajského soudu namítl, že s ohledem na okolnosti případu nebyly splněny podmínky pro vydání výzvy podle § 114b o. s. ř., a tudíž ani rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 1 o. s. ř. Stěžovatel takto v odvolacím řízení neargumentoval, nicméně Ústavní soud přezkoumal, zda postup okresního soudu nebyl v tomto ohledu stížen zjevnou vadou, kterou měl krajský soud reflektovat z moci úřední. Vyšel přitom z toho, že použití fikce uznání je významným zásahem do procesního postavení účastníka řízení, jehož důsledkem je nezvratné odepření meritorního přezkumu věci. Proto je obecný soud povinen postupovat uvážlivě a citlivě zacházet s fikcí uznání nároku a "kontumačním rozsudkem pro uznání", zejména musí pečlivě vážit, zda je přes splnění formálních procesních podmínek vydání rozsudku pro uznání namístě a zda ostatní okolnosti nenasvědčují tomu, že se o procesní obstrukce ani celkovou pasivitu žalovaného nejedná. V případech, kdy je z chování žalovaného zřejmé, že s žalobou nesouhlasí, a hodlá se jí bránit, stává se mechanická aplikace § 153a odst. 3 o. s. ř. neslučitelná se zásadami, na nichž stojí občanský soudní řád, a tím i právem na spravedlivý proces (náleze ze dne 19. 7. 2016 sp. zn. IV. ÚS 842/16, bod 8).

44. Fikce uznání je vyhrazena pro případy lhostejné či obstrukční pasivity žalovaného, jejíž akceptace by byla z pohledu žalobce nespravedlivou, a proto může mít onen přísný důsledek v podobě předstírání, že žalovaný nárok žalobce uznal. Obecná zásada audiatur et altera pars jako výraz kontradiktorního řízení je vnímána též jako povinnost soudu vytvořit prostor zaručující účastníkovi řízení možnost účinně uplatňovat námitky a argumenty, které jsou způsobilé ovlivnit rozhodování soudu a s nimiž se soud musí v rozhodnutí vypořádat. K fikci uznání je tedy nutno přistupovat jako k nástroji výjimečnému, jehož použití je ospravedlněno jen v případech skutečně jednoznačných, přičemž podmínky jeho použití musí být interpretovány nikoli extenzivně, ale

restriktivně (*exceptiones non sunt extendendae, exceptiones sunt strictissimae interpretationis*). Naopak rozšiřující výklad je namístě tam, kde jde právě o uplatnění ústavně zaručeného základního práva na přístup k soudu a na soudní ochranu formou řádně vedeného soudního řízení. Nepřípadná aplikace § 114b odst. 5 o. s. ř. vede k porušení práva žalovaného být slyšen a vyjádřit se k věci dle čl. 38 odst. 2 Listiny, jakož i k porušení jeho práva na soudní ochranu obecně, ba dokonce k odepření spravedlnosti (porušení práva na přístup k soudu) dle čl. 36 odst. 1 Listiny (viz nálezy ze dne 1. 8. 2016 sp. zn. I. ÚS 1024/15, bod 26; ze dne 6. 9. 2016 sp. zn. IV. ÚS 1252/16, bod 12; ze dne 12. 9. 2016 sp. zn. I. ÚS 3263/13, bod 23).

45. Stěžovatel v ústavní stížnosti argumentoval tak, že požadavek vedlejší účastnice výslovně odmítl s tím, že výše zmíněná půjčka jím byla poskytnuta z prostředků nespádajících do společného jmění manželů, přičemž tato skutečnost vyplynula přímo z žaloby podané vedlejší účastnicí, resp. jejích příloh. Okresní soud ve svém vyjádření poukázal na to, že tento svůj nesouhlas stěžovatel vyjádřil jen před zahájením řízení. I Ústavní soud je názoru, že z odmítnutí nároku před zahájením řízení nelze - bez dalšího - vyvodit, že žalovaný uplatněný nárok neuznává, ostatně jinak by institut rozsudku pro uznání prakticky ztratil smysl, neboť podání žaloby je zpravidla reakcí na to, že dlužník výslovně či jinak odmítne splnit svou povinnost. Současně ale nutno připomenout, že sama vedlejší účastnice ve své žalobě upozornila, že nepovažuje za účelné rozhodnutí formou platebního rozkazu, neboť proti němu pravděpodobně stěžovatel podá odpor. Ústavní soud se dále ztotožnil s názorem stěžovatele, že není bez významu, že pohledávka z půjčky měla být podle vedlejší účastnice součástí společného jmění manželů, jehož vypořádání bylo předmětem dalšího řízení vedeného u okresního soudu pod sp. zn. 7 C 257/2013. V tomto a dalších řízeních vedených u tohoto soudu měl přítom stěžovatel, navíc zastoupen advokátem, aktivně hájit svá práva. Nadto lze usuzovat, že s ohledem na stěžovatelovy poměry nešlo o zanedbatelnou částku, u níž by bylo možné předpokládat, že ji stěžovatel raději oželí, než by kvůli ní postupoval soudní spor.

46. Právě uvedené skutečnosti vedou Ústavní soud k závěru, že podmínky pro postup podle § 114b o. s. ř. nebyly v řízení před okresním soudem řádně a pečlivě zváženy, jak to vyžaduje výkladová judikatura Ústavního soudu (viz výše). Z § 114b odst. 1 o. s. ř. plyne, že výzvu podle uvedeného ustanovení může soud vydat, vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem muselo být okresnímu soudu zřejmé, že stěžovatel by sotva mohl pohledávku vedlejší účastnice uzнат, přesto k tomuto výjimečnému procesnímu postupu sáhl, aniž nejprve zvážil účelnost postupu podle § 114a o. s. ř., nýbrž i prvotní zájem státu na ochraně základních práv a svobod účastníků soudního řízení (čl. 1 odst. 1 a čl. 4 Ústavy). Krajský soud v odvolacím řízení k tomuto pochybení nepřihlédl, když se zaměřil jen na otázku doručení výzvy samotné, nikoli však na splnění základního předpokladu, aby vůbec mohla být taková výzva vydána, tedy zda skutečně by postup podle § 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř. se vůbec za daných okolností (předmět sporu, vztahy mezi účastníky řízení, jejich procesní postup v souvisejících řízeních) mohl jevit jako neúčelný. To je v rozporu s podmínkami, pod kterými Ústavní soud v nálezu ze dne 31. 5. 2016 sp. zn. Pl. ÚS 13/15 (N 93/81 SbNU 513) připustil možnost ústavně konformního výkladu ustanovení § 114b odst. 5 a slov "§ 114b odst. 5" v ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř., když zdůraznil, že primárním účelem této výzvy je v rámci přípravy jednání zajistit od žalovaného stanovisko k žalobě, a to pod hrozbou fikce uznání nároku, což je jistě opatřením vedoucím k větší efektivitě soudního řízení. Současně je třeba vzít v úvahu, že jde o opatření poměrně "drakonické", dotýkající se samotné hranice ústavnosti, a proto je nutno zacházet s ním s nutnou dávkou opatrnosti, resp. střidmosti (viz také výše), zvláště v těch případech, kdy všechny okolnosti nasvědčují tomu, že žalovaný nebude v příslušném soudním řízení pasivní. Zákonodárce zavedl tzv. kvalifikovanou výzvu k vyjádření k žalobě podle § 114b odst. 1 o. s. ř. s tím, že soud bude před každým jejím vydáním pečlivě zkoumat, zda jsou pro to splněny předpoklady a zda nevystačí vydání výzvy "prosté" podle § 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř. V žádném případě nesměřoval úmysl zákonodárce k tomu, aby obecné soudy kvalifikovanou výzvu vydávaly automaticky, "bezmyšlenkovitě", spolu s každým zasláním

žaloby žalovanému, a vždy zvažovaly závažné (spíše fatální) důsledky, které jsou s touto výzvou (s "nereakcí" na ni) spojeny. "Povaha věci" a "okolnosti případu" nejsou v každé souzené věci takové, aby mohl soud mechanicky kvalifikovanou výzvu vydat. Soud by proto neměl kvalifikovanou výzvu vydávat v situacích, kdy je z obsahu spisu zřejmé, že je žalovaný jinak aktivní, evidentně nárok uplatněný žalobou nemá v úmyslu uznat a hodlá se plnohodnotně zúčastnit sporu v řízení před soudem - což je právě přesně případ stěžovatele v posuzované věci. Protože úloha odvolacího soudu je při posuzování odvolání v takovém případě omezena na posouzení, zda byly splněny procesní podmínky, ke kterým patří výklad § 114b v kontextu s kautelami § 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř., je pominutí takového posouzení porušením základního práva stěžovatele na soudní ochranu v podobě řádně vedeného soudního řízení podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny, což bylo v posuzované věci dovršeno vydáním rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř., aniž pro to byly splněny přísné požadavky, ústavně konformně vykládaným občanským soudním řádem na to kladené.

47. Nepostupoval-li takto okresní soud, a krajský soud dané pochybení nechal bez povšimnutí, porušily tyto soudy stěžovatelovo ústavně zaručené základní právo na řádný proces podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny. Z tohoto důvodu Ústavní soud napadené rozsudky podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil a z důvodu právní jistoty zrušil i napadené usnesení Nejvyššího soudu.

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)